

Ulf Henricssons Ryssland

av Carl Björemán

ULF HENRICSSON SKRIVER i nr 3/2011 av Akademiens Handlingar och Tidskrift att Ryssland är en del av Europa. Han ger sig i kast med ett ämne som har stor aktualitet. Det framgår inte minst av att professor Kristian Gerner i år givit ut en bok med titeln *Ryssland En europeisk civilisationshistoria* (Historiska media). Henricsson uppmanar sina läsare att åka till Ryssland och konstatera att ryssen inte är bredd att ge sig ut på några erövringståg. Däremot vill denne gärna förbättra sin levnadsstandard och utveckla sitt samhälle mot något mera rättvist än i dag. Genom besök i Ryssland kan man skaffa sig en egen uppfattning och hjälpa till att avliva myten om den ryska björnen. Han avslutar sin uppsats på följande sätt: ”Jag upplevde Ryssland som en ganska trött men vänlig nalle som har stora förutsättningar att pigga till och förbli vänlig.”

Det låter lovande men Henricssons underlag för sina slutsatser är – med all respekt för hans ambitioner – uppseendeväckande torftigt. Det inskränker sig till iakttagelser från en tre veckor lång turistresa 2008 till Moskva-Astrakhan-Stalingrad-Kurs-Tjetjenien-Dagistan. Henricsson träffade bara vänliga och hjälpsamma människor. Han påstår sig ha känt de vibrationer i det ryska samhället som är av betydelse i sammanhanget.

Henricssons långa uppsats är välskriven och underhållande, ställvis lyrisk, men hans utsagor måste prövas mot vad Kristian Gerner skriver i sin ovan nämnda bok liksom mot vad Stig Fredrikson rapporterat i sin bok *Daterat Moskva* (Carlsson Bokförlag 2010).

Gerner bygger sin bok på forskning från 1970-talet och utgår ifrån sovjetisk miljöforskning, kulturdebatt och säkerhetspolitik samt på intryck från vistelser i Sovjetunionen, Ryssland, Ukraina och Vitryssland. Hans slutsats är bland annat att ”Ryssland och Europa är oupplösligt förenade i en gemenskap där de kan beskrivas som varandras motpoler.” Om den tid då Ulf Henricsson gjorde sin resa, dvs i ”Putintid”, skriver Gerner bl a följande (s 320): ”de maktstrukturer som hade befästs under Stalin var intakta under Jeltsin ... Början av 1990-talet var blomstringstiden för muntlig historia i Ryssland. Det var då Memorial (grundat 1988 av medborgarrättskämpen Andrej Sacharov) kunde bygga upp sina arkiv av vittnesmål. Dess verksamhet förvandlades under Putins tid till en ropandes röst i öknen. En bestående effekt av Stalins regim blev en tigande och konformistisk befolkning, för vilken undergivenhet och passivitet blev en social norm ... Under Putins auktoritära regim återvände ryssarna till tystnadens rike.”

Stig Fredrikson har liksom Ulf Henricsson gjort en turistresa. Det var för 40 år sedan då landet hette Sovjetunionen. Han träffade också bara trevliga människor. År 2009 tillbringade han sommaren i Moskva. Under de 40 år som gått sedan han första gången var där har han ägnat mycken tid åt att studera landets samhällsliv. Han var under många år svensk korrespondent i Moskva. Få västjournalister har en så bred överblick över den ryska politiska historien och över situationen i dag som Stig Fredrikson. Det var han som 1973 lyckades att, utan att upptäckas av KBG, förmedla Solzjenitsyns budskap till sina vänner i väst: ”Tryck det till väst redan utsmugglade manuset till Gulagarkipelagen”. Fredriksons bedömning av det nu rådande läget i Ryssland framgår av bokens underrubrik: ”Rysslands väg

leder bort” Han anför bland annat följande: ”Sovjetunionen kommer aldrig tillbaka. Men det nuvarande auktoritära styret lägger en allt tyngre hand över samhället. Tanken att de här ledarna skall sitta kvar vid makten i mer än tio-femton år till känns inte uppmuntrade”.

Ulf Henricsson har en annan bedömning av Ryssland än Gerner och Fredrikson. Hans uppsats är ett viktigt tidsdokument. De visar nämligen att man i dagens Sverige kan utge sig för att vara säkerhetspolitisk spåman utan att stödja sig på källkritik.

Författaren är generallöjtnant och ledamot av KKrVA.